

Sprawozdanie z konferencji naukowej „Słowiańszczyzna pomiędzy pogaństwem a chrześcijaństwem do początku XIII wieku”, Poznań, 20-22 września 2023 roku

Report on academic conference ‘Slavonic culture between
paganism and Christianity to the early 13th century’,
Poznań, 20-22 September 2023

PAWEŁ SANKIEWICZ

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Dziekanowice 32, 62-261 Lednogóra, Polska, pawel.sankiewicz@lednica.pl
ORCID: 0000-0002-1655-4417

W dniach 20-22 września 2023 roku w Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu miała miejsce międzynarodowa konferencja naukowa „Słowiańszczyzna pomiędzy pogaństwem a chrześcijaństwem do początku XIII wieku”. Było to już szóste spotkanie zorganizowane w ramach cyklu Konfrontacje archeologiczno-historyczne, genetycznie odwołującego się do Konfrontacji Grzybowskiich zainicjowanych przez mgr. Jacka Wrzesińskiego, które odbywały się w Rezerwacie Archeologicznym Gród w Grzybowie, oddziale Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Organizatorami konferencji były dwie jednostki uniwersyteckie: Wydział Archeologii UAM oraz Wydział Historii UAM, a także Instytut De Republica. W konferencji udział wzięło 17 prelegentów z Polski, Czech i Ukrainy, a także grono ponad 20 dyskutantów. Reprezentowali oni 14 krajowych instytucji naukowych oraz cztery zagraniczne. Nad doborem referentów i podejmowanych tematów czuwał Komitet Naukowy, w którego składzie znaleźli się prof. dr hab. Józef Dobosz, prof. dr hab. Andrzej Michałowski, dr hab. prof. UAM Marcin Danielewski, dr hab. prof. UKW Dariusz Karczewski, dr hab. prof. UAM Marzena Matla oraz mgr Jacek Wrzesiński, a nad poprawną organizacją wydarzenia Komitet Organizacyjny, w którym znaleźli się dr Olga Antowska-Gorączniak, dr Milena

Danielewska-Teska, dr Robert Tomczak, dr Kamil Wasilkiewicz oraz mgr Paweł Sankiewicz.

Celem konferencji było stworzenie przestrzeni do dialogu i dyskusji oraz zaprezentowanie najnowszych osiągnięć badawczych z obszaru historii i archeologii wczesnego średniowiecza w Europie Środkowej i Wschodniej w kontekście przemian cywilizacyjnych, jakie stały się pokłosiem decyzji o konwersji na chrześcijaństwo dla różnych ludów słowiańskich. Poprzez wybór prelegentów i tematów oraz aktywne uczestnictwo i „konfrontacyjny” charakter dyskusji organizatorzy dążyli do ukazania różnorodności tematycznej badanych zagadnień, co miało prowadzić do głębszego zrozumienia procesów historycznych i kulturowych zachodzących na tym obszarze. Ponadto ważnym aspektem konferencji było skupienie uwagi na nowych obszarach badawczych związanych z chrystianizacją, co powinno przyczynić się do rozwoju interdyscyplinarnych studiów nad kształtowaniem się społeczeństw i kultur w średniowiecznej Europie.

Otwarcia konferencji dokonali prof. dr hab. Józef Dobosz, Dziekan Wydziału Historii UAM, prof. dr hab. Andrzej Michałowski, Dziekan Wydziału Archeologii UAM oraz prof. dr hab. Andrzej Przyłębski, Dyrektor Instytutu De Republica. Głos zabrał także dr hab. prof. UAM Marcin Danielewski. Podkreślili oni wyjątkowy charakter konferencji przejawiający się w interdyscyplinarności, która łącząc archeologię i historię, tworzy płodne pole do dyskusji i wymiany wiedzy. Wskazali, że dzięki takiemu podejściu uczestnicy mają okazję spojrzeć na badane zagadnienia z różnych, ale wzajemnie uzupełniających się perspektyw, co pozwala na wzbogacenie analiz i wniosków wyciągniętych z podjętej problematyki.

Konferencję zainicjowało zwiedzanie Ostrowa Tumskiego w Poznaniu, w ramach którego dr Olga Antowska-Gorączniak przybliżyła tajemnice znajdujących się w tej przestrzeni obiektów sakralnych i świeckich. Pozwoliło to uczestnikom na bezpośrednie zapoznanie się z relikami średniowiecznych budowli i umocnień obronnych oraz najnowszym stanem wiedzy na ich temat. Część wykładowa konferencji organizacyjnie podzielona została na sześć sesji tematycznych, które poprzedził panel dyskusyjny. W panelu wzięli udział prof. dr hab. Jacek Banaszkiewicz, dr hab. prof. UKW Dariusz Karczewski, prof. dr hab. Andrzej Piotr Kowalski, prof. dr hab. Stanisław Rosik oraz prof. dr hab. Przemysław Urbańczyk. W ramach wielowątkowej dyskusji naukowcy starali się znaleźć odpowiedzi na podstawowe pytania dotyczące tytułowej problematyki.

Podczas sesji referatowych szczegółowo omówiono wybrane zagadnienia z zakresu obrzędowości pogańskich Słowian, mentalności średniowiecznej w kontekście dostępnych źródeł archeologicznych, historycznych i antropologicznych, synkretyzmu religijnego oraz obrzędowości pogrzebowej w czasach religijnej konwersji na obszarze Europy Środkowej i Wschodniej. Referaty stały się przyczynkiem do szerokiej dyskusji nad funkcjonowaniem społeczności słowiańskich w dobie przemian kulturowych, związanych z procesem wprowadzania oraz rozpowszechniania chrześcijaństwa. Poruszane kwestie dotyczyły zarówno konkret-

nych znalezisk i ich interpretacji, jak i szerszych procesów historycznych, które kształtowały Słowiańszczyznę w okresie przejścia między pogaństwem a chrześcijaństwem do początku XIII wieku.

Podsumowania konferencji dokonał prof. dr hab. Piotr Boroń, podkreślając znaczenie podejmowanych tematów dla zrozumienia procesów historycznych i kulturowych na obszarze Słowiańszczyzny do początku XIII wieku. Zauważył, że konferencja dostarczyła bogatej dawki wiedzy oraz stanowiła inspirujące forum dyskusyjne dla badaczy z różnych krajów, umożliwiając wymianę poglądów i doświadczeń z zakresu badań nad Słowiańszczyzną w okresie przejścia między pogaństwem a chrześcijaństwem. Wzajemne uzupełnianie się perspektyw i metodologii badawczych archeologii i historii zaowocowało pełniejszym zrozumieniem analizowanych zagadnień oraz dało możliwość tworzenia nowych, interdyscyplinarnych podejść do problemów badawczych. Ta synergia dyscyplin stanowiła istotny element sukcesu konferencji i potwierdziła jej wyjątkowy charakter jako forum, które przekracza granice pojedynczych dyscyplin naukowych, otwierając nowe horyzonty badań nad dziejami Słowiańszczyzny.

Wykaz referatów (kolejność według programu konferencji):

- dr Kamil Kajkowski, *Archeologia o obrzędowości pogańskich Słowian.*
- dr Joanna Wawrzeniuk, *Mentalność średniowiecznych mieszkańców Słowiańszczyzny w kontekście dostępnych źródeł.*
- prof. dr hab. Leszek Słupecki, *Atrybuty i epitety. Antyczne i kościelne inspiracje i analogie w słowiańskim pogaństwie i w jego opisach: piąta twarz Porenuta, róg Świętowita i inne.*
- prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D., *Synkretismus pohanství a křesťanství v prostředí Velké Moravy. Archeologický pohled.*
- dr Alicja Dobrosielska, *Już nie Prusowie a jeszcze nie chrześcijanie – zanim nastal na ziemiach pruskich czas krzyżackiego miecza.*
- doc. Mgr. Vincent Múcska, Ph.D., *...nomen et religio deitatis in Pannonia rudis adhuc pullulabat... Úvahy o kontinuite medzi veľkomoravským a ranouhorským kresťanstvom.*
- prof. Yulia Podriez PhD, *The Baptism of Rus as a Civilisational Choice of Prince Volodymyr.*
- prof. dr hab. Marek Cetwiński, *Katalog magii Rudolfa i Długoszowy Olimp. Z dziejów synkretyzmu religijnego na ziemiach polskich w średniowieczu.*
- prof. dr hab. Andrzej Buko, *Wczesnośredniowieczne cmentarze a kwestia przemian obrzędowości pogrzebowej na ziemiach polskich w czasach religijnej konwersji (wybrane zagadnienia).*

dr Łukasz Miechowicz, *Najstarsze ślady chrześcijaństwa w północno-wschodniej historycznej Małopolsce.*

prof. dr hab. Andrzej Pleszczyński, *Kary za przewinienia seksualne w Polsce wczesnopiastowskiej – relikty pogaństwa czy awangarda chrześcijaństwa?*

dr Magdalena Prziębna-Pizarska, *Castrum Recen Refugium Episcopi.*